

Spółka rozliczy wydatki na przymusowy wykup akcji

Kwoty wydatkowane na przeprowadzenie wykupu akcji od akcjonariuszy mniejszościowych mają związek z zabezpieczeniem i zachowaniem źródeł przychodów spółki akcyjnej. Mogą więc zostać przez nią zaliczone do kosztów podatkowych.

Naczelny Sąd Administracyjny (wyrok z 9 marca 2017 r., II FSK 359/15) zajął stanowisko w kwestii, rozpoznania kosztu uzyskania przychodu w sytuacji przymusowego wykupu akcji akcjonariuszy mniejszościowych. Taka sytuacja wiąże się bowiem ze znacznymi wydatkami, które będą obciążały spółkę akcyjną. Dla spółek ważne jest zatem, czy taki wydatek będą mogły zaliczyć do kosztów uzyskania przychodu.

Wniosek o interpretację

W analizowanej sprawie spółka akcyjna zwróciła się z wnioskiem o wydanie interpretacji indywidualnej. Jako podstawę podejmowanych przez nią działań związanych z wykupem wskazała uchwałę walnego zgromadzenia akcjonariuszy w sprawie przymusowego wykupu akcji akcjonariuszy mniejszościowych. Wykupem przymusowym objęto akcje zwykłe na okaziciela reprezentujące łącznie 4,73 proc. kapitału zakładowego spółki. Spółka podniosła, że w związku z podjętą uchwałą będzie ponosić koszty związane z realizacją procesu przymusowego wykupu akcji aż do momentu jego zakończenia. Wśród wydatków wymieniła koszty:

1. wyceny akcji przez biegłego,
2. dotyczące czynności wykonanych przez dom maklerski,
3. korespondencji - wysyłki, publikacji i przekazania informacji akcjonariuszom,
4. ogłoszeń prasowych,
5. ogłoszeń w Monitorze Sądowym i Gospodarczym,
6. opłat skarbowych i sądowych,
7. unieważnienia dokumentu akcji i wydania nowego.

W związku z tym spółka chciała uzyskać odpowiedź na pytanie, czy na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, może rozpoznać jako koszt uzyskania przychodu wszystkie ww. koszty poniesione w związku z organizacją przymusowego wykupu akcji.

Zdaniem spółki wszystkie koszty poniesione w związku z organizacją przymusowego wykupu akcji stanowią koszt uzyskania przychodów, co wynika pośrednio z treści przepisów kodeksu spółek handlowych, które jednoznacznie nakładają na zarząd spółki obowiązek przeprowadzenia przymusowego wykupu akcji. Tym samym, spółka jest wręcz z mocy ustawy zobowiązana do podjęcia takiego działania, tak jak i do pokrycia wszystkich kosztów związanych z tym procesem. Stanowisko to poparł Dyrektor Izby Skarbowej w Bydgoszczy. Wydał interpretację indywidualną, w której uznał stanowisko spółki za prawidłowe.

Minister Finansów miał inne zdanie

Minister finansów zmienił jednak tę interpretację, zaznaczając przy tym, że wydatki związane z instytucją przymusowego wykupu akcji nie wykazują związku z konkretnym, a także potencjalnie możliwym do uzyskania przez spółkę przychodem. Nie wykazują także związku z zabezpieczeniem

albo zachowaniem źródła przychodów. Jego zdaniem sam fakt, że działania te są regulowane przepisami prawa handlowego, nie może przesądzać o zakwalifikowaniu ich do kosztów podatkowych, a wykup akcji służy jedynie akcjonariatowi większościowemu spółki i jest wyłącznie skutkiem decyzji podjętej przez wspólników spółki.

Sąd I instancji przyznał rację spółce...

Sąd pierwszej instancji, rozpoznając wniesioną przez spółkę skargę, przychylił się do jej stanowiska. WSA uznał za nieuzasadniony pogląd ministra finansów, jakoby wymienione przez spółkę wydatki nie spełniały przesłanek określonych w ustawie o CIT. Podkreślił przy tym, że nie są to wprawdzie koszty bezpośrednio, gdyż nie mają związku z konkretnym przychodem, jednak mieszczą się w kategorii kosztów zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów. WSA podkreślił, że przez koszty zabezpieczenia albo zachowania źródła przychodów należy rozumieć koszty – inne niż bezpośrednio poniesione w celu uzyskania przychodów – wydatkowane w celu zagwarantowania ciągłości funkcjonowania źródła przychodów, tak aby źródło to przynosiło przychody w przyszłości, w tym także obowiązkowe koszty wynikające z prawnej organizacji źródła dochodu.

...a NSA podtrzymał jego stanowisko

Od wyroku WSA skargę kasacyjną wniósł minister finansów, zaskarżając wyrok w całości.

Rozpoznając wniesioną przez ministra skargę kasacyjną, Naczelny Sąd Administracyjny zwrócił w pierwszej kolejności uwagę, że podjęcie przez odpowiedni organ spółki decyzji o przymusowym wykupie akcji od akcjonariuszy mniejszościowych powoduje określone konsekwencje po stronie samej spółki, a nie jej akcjonariuszy, w tym zwłaszcza w aspekcie związanych z tym kosztów.

NSA zaznaczył, że mając na względzie poglądy wyrażane w literaturze przedmiotu oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 21 czerwca 2005 roku (P 25/02) można wyróżnić m.in. następujące cele i funkcje przymusowego wykupu akcji od akcjonariuszy mniejszościowych:

1. ochrona akcjonariuszy większościowych przed nadużywaniem praw mniejszości (chodzi tu szczególnie o nadmierne zaskarżanie przez drobnych akcjonariuszy uchwał walnego zgromadzenia, jeżeli jest ono wykonywane w celu utrudnienia, a nawet uniemożliwienia dojścia do skutku planowanych przez spółkę ważnych dla niej przedsięwzięć gospodarczych);
2. długoterminowe tworzenie warunków dla sukcesu gospodarczego firmy;
3. obniżenie kosztów funkcjonowania spółki związanych z występowaniem w tej spółce drobnych akcjonariuszy (koszty zwoływania i odbywania walnych zgromadzeń, czy wykonywanie uprawnień informacyjnych akcjonariuszy w spółce, wynikających z obowiązujących przepisów);
4. zwiększenie operatywności funkcjonowania samej spółki (w przypadku zwolnienia się spółki z obowiązku zwoływania walnych zgromadzeń w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zwiększa się szybkość podjęcia decyzji gospodarczej);
5. zwiększenie atrakcyjności samej spółki dla inwestorów strategicznych (istnienie w spółce rozproszonego akcjonariatu mniejszościowego zmniejsza szansę znalezienia inwestora);
6. umożliwienie stworzenia "zamkniętej" spółki akcyjnej i ułatwienie przekształcenia spółki otwartej w spółkę "prywatną" lub rodzinną.

Wymienione cele i funkcje, zdaniem NSA, wykazują zbieżność z celem działania spółki akcyjnej jako podatnika, tj. ponoszeniem kosztów w celu zachowania bądź zabezpieczenia źródła przychodów.

Z tego względu NSA uznał, że wydatki związane z przymusowym wykupem akcji mają związek z zabezpieczeniem i zachowaniem źródeł przychodów spółki akcyjnej wobec czego mogą stanowić koszt podatkowy spółki.

Podstawa prawna: art. 15 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych

Autor: Karolina Durbacz, prawnik, Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy